

De lange, dunne iconen van L.A.

Voor de palmbomen van Los Angeles moet je naar Fotofestival Naarden. Marie-José Jongerius fotografeerde voor haar nieuwe project deze symbolen van de stad, die dreigen te verdwijnen.
tekst **Tracy Metz** foto's **Marie-José Jongerius**

Wat de wolkenkrabber is voor New York, is de palmboom voor Los Angeles: een symbool voor de stad. Voor haar nieuwe fotoproject heeft Marie-José Jongerius zich verdiept in *Washingtonia robusta* [Mexicaanse waaierpalm] zullen we dat erbij zetten? Ie, de bekendste van de 28 soorten palmbomen die er in L.A. groeien en met zijn eindeloos lange, spichtige stam het beeld van de stad bepalen. „Zonder de palmbomen zou je niet weten in welke stad je was”, zegt Jongerius. Haar *Los Angeles Palms* is onderdeel van de hoofdtentoonstelling van het Fotofestival Naarden dat deze zaterdag begint; het gelijknamige boek verschijnt een week later. Het blijkt verrassend actueel te zijn: mogelijk zijn de dagen van deze zo karakteristieke boom geteld. De palmboom, en dan vooral *Washingtonia robusta*, fascineerde haar omdat die geldt als hét symbool van Los Angeles. „Er zijn kilometers en kilometers aan straten, boulevards en *avenues* die omzoomd zijn met deze mooie, hoge palmbomen. En juist de hele hoge dunne springen het meest in het oog.”

Op tafel spreidt ze haar grote werkboek uit. „Van al mijn projecten maak ik zo'n boek. Alles wat ik ben tegengekomen tijdens de drie jaar onderzoek dat aan dit boek vooraf ging, zit hierin.” Ansichten liggen naast brieven van instanties als de Getty Library, waar ze veel achtergrondmateriaal over de palm heeft geraadpleegd. Verder zijn er visitekaartjes en architectuurtekeningen. Prints van Google Maps wijzen de weg naar gebouwen die beroemder zijn om de palmen voor de deur dan om het gebouw zelf, zoals het

Harbor Building, ooit hoofdkwartier van oliebaron Getty, waar de bomen met kabels aan de gevel vastzitten omdat ze anders zouden omvallen. In het boek is een tekst opgenomen van de Amerikaanse historicus Jared Farmer, die het zonder scherts heeft over 'the lollipop effect' van deze *Washingtonia Robusta*. „Er is nu veel discussie in Los Angeles over de toekomst van de palmen”, vertelt Jongerius. „Veel ervan zijn geplant voor de Olympische Spelen van 1932, en naderen nu het einde van hun natuurlijke leven. In tegenstelling tot wat veel mensen denken is deze palmsoort niet inheems. Ze hebben veel water nodig, ze geven geen schaduw en ze vergen veel onderhoud. Al die dode bladeren, de 'baard' van de palmbomen, kan een brandgevaar vormen. Er gaan nu veel stemmen op om ze niet te vervangen.” Hoe treurig waarloosde palmen zijn, is te zien op haar foto van een parkeerterrein aan de rand van Palm Springs. Het asfalt is gebarsten en veel van de bomen zijn onthoofd - stokjes zonder lolly.

Het onderhoud is een terugkerend probleem. In 1972, vermeldt Jared Farmer, drukte het al zo zwaar op de gemeentelijke begroting dat er op een traject van drie kilometer langs de snelweg plastic bomen werden neergezet. Het werd een enorm schandaal, met ingezonden brieven aan de krant met suggesties als: „In het kader van zuinigheid zie ik liever echte bomen en plastic opzichters.” Een paar jaar later waren ze weer weg.

Gemaakt landschap

Jongerius' verbintenis met Amerika gaat jaren terug. Ze ging er voor het eerst heen in 1995 om in New York stage te lopen bij fotograaf Dana Lixenberg. In 1999 ging ze

Op haar foto's mochten geen personen te zien zijn

Fotofestival
187 inzendingen

'Right Here, Right Now' is het thema van de vijftiende editie van het tweejaarlijkse Fotofestival Naarden, dat deze zaterdag begint.

Dit thema is gekozen omdat de fotografie niet los te zien is van de grote actualiteiten in de wereld. Galeriehoudster en samensteller Eduard Planting: „Ik zie fotografen terugkeren naar de ambachtelijkheid, weg van wat ik noem de 'knip-, plak- en borduur' trend waarbij de esthetiek voorop stond.”

In Naarden zijn 187 inzendingen te zien, zowel documentaire als kunstfotografie, van rond de vijftig fotografen uit binnen- en buitenland.

Zo is er het project van Danila Tkachenko over 'Restricted areas' in Rusland. Planting: „James Bond-achtige bouwsels achter hekken in de sneeuw.” De Engelsman David Chancellor trok voor zijn project naar Texas om de leden van de Safari Club te portretteren, die haast onzichtbaar verscholen staan tussen hun trofeeën.

Verder vinden er tijdens het festival in de White Box in de Grote Kerk debatten plaats. Op 27 mei wordt de eerste Nederlandse Fotoboekenprijs uitgereikt.

terug met een werkbeurs van het Mondriaanfonds om portretten te maken van schrijvers en acteurs, en tussen 2002 en 2006 woonde ze er fulltime. „Maar ik raakte in de ban van dat gemaakte landschap.” Die wending zou beslissend blijken voor haar carrière. In haar fotoprojecten is de invloed van de mens overal, maar de mens zelf is nergens te zien. Over de Tweede Maasvlakte maakte ze een fotoreeks met de veelzeggende titel *Lumar Landscapes*. Het vervolg, *Concrete Wilderness*, over de bouw van de eerste emissievrije containerterminal ter wereld op de Tweede Maasvlakte, liet opnieuw in vervreemdende nachtelijke beelden de diepe sporen zien van het menselijke ingrijpen, zonder de mens.

Ook voor *Los Angeles Palms* wilde ze, in een agglomeratie van vier miljoen mensen, geen personen in beeld hebben. Dus ging ze 's ochtends vroeg, tussen 4 uur en 8.30u, met haar technische field camera op stap. Er is één uitzondering: op een foto van palmen in een fluwelig groen gazon in Santa Monica ligt een dakloze onder een deken te slapen. „Ook in Los Angeles wordt de kloof tussen rijk en arm steeds groter”, zegt ze, „en dat wilde ik op een niet al te nadrukkelijke manier laten zien.”

Bekende kunstenaars zijn haar voorgaand in de liefde voor de palm: Stephen Shore, Bruce Davidson, Robert Adams en Ed Ruscha, die ook liefhebber was van parkeerterreinen. Maar Jongerius is wellicht de laatste die *Washingtonia robusta* nog in volle glorie heeft kunnen vastleggen.

Fotofestival Naarden: 20 mei t/m 18 juni
Zie [fotofestivalnaarden.nl](#)
Op 27 mei wordt in Naarden *Los Angeles Palms* gepresenteerd; vormgegeven door Hans Gremmen, uitgeverij Fw:Books.